

Stuivende duinen

FRANS BEEKMAN

Stuifduinen vormden aan de Nederlandse kust een imponerend landschap, dat echter vaak negatief werd beschreven als een woestenij. In sommige diepe valleien van de Jonge Duinen, zoals op Schouwen, kwam door winderosie het onderliggend vroegere cultuurland van de Oude Duinen weer aan de oppervlakte.

In de jaren tussen de wereldoorlogen waren er nog stuifduinen op Terschelling, bij Schoorl en op Schouwen. De verstuivingen waren te wijten aan het minimale beheer van de kustduinen in de 19de eeuw. In 1871 besloot de regering zelfs de duinbeplantingen te staken: minister Thorbecke wilde voor de zaak geen cent meer uitgeven. De gevolgen lieten niet lang op zich wachten, het liep volkomen uit de hand. Het duingebied veranderde, mede door begrazing en de noeste arbeid van de vele konijnen, in één grote woestenij. Pas een kwart eeuw later startten de beplantingen weer, waarbij het Staatsbosbeheer een belangrijke rol ging spelen. Op Schouwen begon het vastleggen in 1918 met rijshout en helm bij Westenschouwen. Vier jaar later werd dit gevolgd door dennenaanplant. Dit werd niet door Staatsbosbeheer uitgevoerd, maar door de Dienst der Domeinen. In 1942 werd op last van de Duitse bezetter het planten gestaakt om voldoende schootsveld voor de bunkers in de

duinen te houden. In de Verklikkerduinen aan de noordkant was 'Domeinen' inmiddels ook begonnen de stuivende duinen van west naar oost vast te leggen.

De foto toont het meest oostelijke deel van de Verklikkerduinen in 1933. Van westzuidwest naar oostnoordoost ligt hier op de overheersende wind een zeer grote secundaire duinvallei. De zijkanten van het paraboolduin zijn zo steil, dat bij regen erosiegeulen ontstaan en soms helmpollen vanaf de rand naar beneden storten. Later zijn ook deze stuifduinen vastgelegd onder een dicht raster van rijshoutschermen. Dennen zijn hier niet geplant, althans niet op grote schaal. Wat deze foto bijzonder maakt, is het zicht op het onderliggende oude cultuurland. In het humeuze zand tekent zich duidelijk een greppel af. Een jaar later was al een zestel van deze met helder stuifzand opgevlude 'dulfjes' zichtbaar. Tot in de 17de eeuw lag hier het land van duinboer Bolle. Er werd af en toe rogge verbouwd en er groeide ook jaren gras, een wisselbouw die was aangepast aan de schrale omstandigheden. Van een tiental hier gevonden munten is een Brabantse oord uit 1693 de jongste. Daarna is het boerenland prijsgegeven en onder het zand en de hoge duinen geraakt. In de 20ste eeuw kwam het dus opnieuw aan de oppervlakte.

In de duinen achter de Verklikker bij Haamstede (foto Piet Ochtman, Zierikzee). Coll. F. Beekman.

Onder de Jonge Duinen ligt aan de Nederlandse kust een bodemarchief, dat slechts af en toe zichtbaar is. De vallei van de foto ligt er nog steeds, heet nu het Konijnencircus, en is te zien vanaf het Duinhoefepad ten noorden van Haamstede. Regelmatig maaien houdt de pioniervegetatie kort en soms broeden er kieviten.

DR. F. BEEKMAN IS OUD-LERAAR AARDRIJKSKUNDE.